

Çocukluk Çağında Yaşanan Olumsuz Yaşantıların Evlilik Durumu Üzerindeki Etkisi ve Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Aracı Rolü

Effect of Adverse Childhood Experiences on Marital Status and the Mediating Role of Early Maladaptive Schemas

✉ Hazal Ekşi¹, ✉ Anıl Gündüz¹, ✉ İbrahim Gündoğmuş²

¹İstanbul Kent Üniversitesi, İstanbul

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada, Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları (ÇÇOY) yetişkinlik döneminde evlilik durumu üzerindeki etkisi ve ve erken dönem uyum bozucu şemaların (EDUBŞ) aracı rolünün olup olmadığını incelemesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma 304 gönüllü katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara Sosyodemografik Veri Formu, Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği (ÇÇOYÖ), Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 (YŞÖ) ve Golombok-Rust Evlilik Durumu Envanteri (GREDE) uygulanmıştır. İstatistiksel değerlendirmede çok değişkenli bir yapısal eşitlik modeli oluşturulmuştur ve yol analizi ile model test edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan katılımcıların yaş ortalaması 44,31±12,09 yıl olarak bulunmuştur. Kadın katılımcılar toplamın %59,2'sini (n=180) oluşturduğu görülmüştür. GREDE sonuçlarına göre katılımcıların çalışmanın amacına göre evlilikte sorun yok (%44,4, n=135) ve evlilikte sorun var (%43,8, n=133) olarak iki gruba ayrılmıştır. Buna göre iki grup arasında evlilik süresi ve evlilik nedeni değişkenlerinde istatistiksel olarak farklılık saptanmıştır. Ayrıca iki grup arasında ÇÇOYÖ, duygusal yoksunluk, başarısızlık, karamsarlık, sosyal izolasyon/güvensizlik, duyguları bastırma, iç içe geçme/bağımlılık, terk edilme ve kusurluluk alt ölçeklerinde istatistiksel olarak fark saptanmıştır. ÇÇOYÖ skoru evlilikte sorun varlığının bağımsız yordayıcısı olarak bulunmuştur (OR:1.403 %95 GA 1.209-1.628). Katılımcılarda çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, evlilik durumu üzerine direkt ve YŞÖ üzerinden dolaylı olarak etki etmektedir.

Sonuç: ÇÇOY'nin evlilikte problemin bir yordayıcısı olduğu ve EDUBŞ'ların ÇÇOY ile evlilik durumu arasındaki ilişkiye aracılık ettiği gösterilmiştir. Bu sonuçlar evlilik ile ilgili sorunların ÇÇOY ve EDUBŞ ile ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Anahtar sözcükler: Travma, çocukluk çağı, olumsuz yaşantılar, şema, evlilik, evlilik durumu

ABSTRACT

Objective: The present study aimed to analyze the effect of adverse childhood experiences (ACE) on marital status in adulthood and whether there is a mediating role for early maladaptive schemas (EMS).

Method: The study was conducted with 304 volunteer participants. The participants were administered the Sociodemographic Data Form, the Adverse Childhood Experiences Questionnaire (ACE-Q), the Young Schema Questionnaire Short Form-3 (YSQ), and the Golombok Rust Inventory of Marital State (GRIMS). A multivariate structural equation model was constructed for the purpose of statistical evaluation and subsequently subjected to route analysis for testing.

Results: The average age of participants was 44.31 ± 12.09 years, with females comprising 59.2% (n=180) of the total. Based on GRIMS results, participants were categorized into two groups: those without marital problems (44.4%, n=135) and those facing marital issues (43.8%, n=133). Significant statistical differences were observed between the groups regarding marriage duration and reasons. Additionally, substantial variations existed between groups across ACE subscales such as emotional deprivation, failure, pessimism, social isolation/mistrust, emotional inhibition, enmeshment/dependency, abandonment, and defectiveness. ACE-Q score emerged as an independent predictor of marital problems (OR: 1.403, 95% CI: 1.209–1.628). Adverse childhood experiences not only directly impacted marital status but also indirectly influenced it through YSQ mediation.

Conclusion: The study underscores ACE's predictive role in marital problems, with EMS mediating the relationship between ACE and marital status. These findings suggest a link between marital issues and both ACE and EMS.

Keywords: Adverse experiences, childhood, marital status, marriage, schema, trauma

Giriş

Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar (ÇÇOY), uzun vadeli olumsuz sonuçları olan, çocuk ile ergenlerin sağlığını ve refahını bozan önemli bir halk sağlığı problemidir (WHO 1999). Araştırmalara bakıldığında, çocuklara karşı yapılan kötü muamelelerin %80'den fazlası ebeveynler, akrabalar veya tanıdık kişiler tarafından uygulanmaktadır (Gilbert ve ark. 2009). Bununla birlikte çocuklarda yaşanan bu olumsuz yaşantıların etkileri sadece çocukluk çağında kalmamaktadır (McGloin ve Widom 2001). ÇÇOY olan bir birey, yetişkinlik yaşamına yeterli derecede adapte olamamakta ve yetişkinliğin getirdiği görevlerden olan bağımsızlık, başkalarıyla yakınlığı tesis etme, öz bakım, kavrama, hafıza, kimlik ve istikrarlı ilişkiler yürütmekte zorluklar yaşayabilmektedir (Herman 2019). İlişkilerin kötü gitmesinin altında uzun süreli ve gizli bir çatışma geçmişi bulunduğu düşünülmektedir (Simeone-DiFrancesco ve ark. 2017). Bir kişi güvensizlik, öfke, muhtaçlık, terk etme, terk edilme veya suçlama gibi olumsuz öğelerden oluşan bir aile modeline sahipse, bunları tekrar etme olasılığı da yüksektir (Wolynn 2020). Araştırmalar çocukluk çağında fiziksel istismar, tecavüz, ciddi fiziksel saldırı veya saldırı yaşayan bireylerin evliliklerinde bozulma olma ihtimalinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Whisman 2006). Dolayısıyla ÇÇOY'nın bireylerin evlilikleri üzerine olumsuz etkilerinin olduğu çok açıktır.

Literatürde "Şema", yaşamın erken dönemlerinde oluşan ve yaşam deneyimleri üzerine etkisi olan bir kavramdır ve çocukluk çağı yaşantıları sonucu şekillendiği düşünülmektedir (Young ve ark. 2019). Bundan dolayı "Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar" (EDUBŞ) olarak adlandırıldığı şemaların alt kümelerini tanımlamıştır. EDUBŞ yaşamımızın erken dönemlerinde başlayan, sürekli kendini tekrarlayan yıkıcı duygusal ve bilişsel yapılarıdır (Young ve Klosko 2016). Toplam 18 adet şema bulunmaktadır ve bunların içinde dört adet çok güçlü ve zarar verici şema vardır. Bunlar; Terk Edilme, Sosyal İzolasyon/Güvensizlik, Duygusal Yoksunluk ve Kusurluluk şemalarıdır. Bu şemaya sahip olan bireyler genel olarak, erken dönemde terk edilmiş, istismar ve ihmale uğramış ve reddedilmişlerdir (Young ve ark. 2019). Özellikle bu şemalara sahip olan bireyler yaşamlarının erken döneminde olumsuz yaşantılara maruz kalmış olabilmektedirler (Young ve ark. 2019). Çocukluk döneminde değişmez hale gelen EDUBŞ sonucu yetişkinlikte kişiler arası ilişkiler etkilenmektedir (Young ve Klosko 2016). Bir kişinin şeması tetiklendiğinde, çocukken yaşadığı aynı duyguları, değerlendirmeleri ve tepkileri yeniden yaşadığı düşünülmektedir (Simeone-DiFrancesco ve ark. 2017). Böylelikle yetişkin birey kendi çocukluğunun getirdiği olumsuz anıları tekrardan yaşamaya mahkûm olmaktadır. Hargrave'e (2000) göre bu anlamda istismara ve ihmale uğramış bir birey ilişki içindeyken, ihtiyaç duyulan bakım ve ilgiyi alabilmek için hiçbir girişimde bulunmayabilir (Simeone-DiFrancesco ve ark. 2017). Hatta manipülasyon, tehdit ve istismar davranışları da sergileyebilir (Simeone-DiFrancesco ve ark. 2017). Bu anlamda, romantik ilişkiler ve evlilik yaşantıları da EDUBŞ tarafından etkilenebilir. EDUBŞ olan bireyler, paradoksal olarak çocuklukta zarar vermiş durumların yetişkinlik döneminde farkına varmadan tekrardan canlanmasına sebep olabirler (Young ve ark. 2019). Bu da toplumun temel taşlarından olan evlilik yaşantısına olumsuz etkileri olabilmektedir.

Çocuklara karşı uygulanan kötü muamelelerin hem yerel hem de uluslararası düzeyde oldukça yaygın olduğu bilinmektedir (WHO 2006). Bununla birlikte bildiğimiz kadarıyla çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının evlilik durumu üzerine etkisi ve erken dönem uyum bozucu şemaların etkisini gösteren çalışma bulunmamaktadır. Bu sebeple ÇÇOY'nin evlilik durumu üzerindeki etkisi ve EDUBŞ aracı rolünün varlığının araştırılması sayesinde terapistlerin ve araştırmacıların bu çalışmanın sonuçlarından yararlanabileceği düşünülmektedir. Çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının evlilik durumunu olumsuz etkileyeceği ve Erken dönem uyum bozucu şemaların bu olumsuz etkiye aracılık edeceği hipoteziyle planlanan mevcut çalışmanın amacı, ÇÇOY'nin, yetişkinlik evresinde evlilik durumu üzerinde etkisinin olup olmadığını belirlemektir. Aynı zamanda erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolünü incelemektir.

Yöntem

Örneklem

Kesitsel tipteki mevcut çalışma 304 evli birey oluşturmaktadır. Çalışmaya dâhil olma kriterleri olarak; bilgilendirilmiş onam formunu onaylamak, 70 yaş altı olmak, çalışmaya dâhil olmak için gönüllü olmak, psikiyatrist tarafından tanı koyulmuş psikiyatrik hastalığın olmaması ve heteroseksüel bir evliliği bulunmak belirlenmiştir. Dışlama kriterleri olarak 18 yaş altı ve 70 yaş üstü olmak, hekim tarafından tanı koyulmuş fiziksel hastalığı olmak ve gönüllü olmamak olarak belirlenmiştir. Google Forms üzerinden online anket tekniği uygulanmış ve örnekleme yöntemi olarak kartopu örnekleme tercih edilmiştir. Bu örnekleme yönteminin tercih edilme nedeni evren içindeki herhangi bir ya da birkaç kişi ile iletişim kurarak anketin dağıtılması ve o kişiler aracılığı ile zincirleme olarak diğer kişilere ulaşmanın hızıdır. Anket, sanal ortamda e-mail, sosyal medya ve mesajlaşma uygulaması ile dağıtılmıştır. Tüm bilgiler öncesinde aktarılmış olup, uygun olması durumunda

çalışmaya katılabileceği iletilmiştir. Çalışmanın amacına uygun olarak oluşturulan online form daveti 900 evli bireye iletilmiştir. 345 gönüllü formu doldurmuş, 41 gönüllü dâhil olma kriterlerini sağlamadığı için dışlanmıştır. Sonuç olarak 180 (%59,2) kadın ve 124 (%40,8) erkekten oluşan 304 gönüllü ile çalışma tamamlanmıştır. Gönüllüler, basit-tesadüfi örneklem modeliyle çalışmaya dâhil edilmişlerdir. Katılımcıların çalışma ortamlarında kullandıkları haberleşme grupları ile çalışmaya davet edilmiştir. Çalışmaya katılmak isteyen gönüllüler ilk olarak, çalışmanın gönüllülük esasına dayandığına, katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına sahip olduğuna, kişisel bilgilerin alınmayacağına ve çalışmanın amacı ile ilgili şimdi veya daha sonra bilgiye ihtiyaç duyulduğu takdirde araştırmacıya ulaşılacağı bilgilerini içeren bilgilendirilmiş onam formunu okumuşlardır. Yalnızca bilgilendirilmiş onamı onaylayan katılımcılar bir sonraki aşama olan testlerin doldurulma kısmına geçebilmiştir. Çalışma mükerrer katılım sistem tarafından engellenmiştir.

G power programı kullanılarak yapılan Power analizi sonucunda effect size (etki boyutu) = 0.2 ve t =1.97 alındığında Power=0,80 ve $\alpha=0,05$ için hesaplanan minimum örneklem sayısı 266 olarak belirlenmiştir. Çalışmanın gücünü artırmak amacıyla çalışmaya 304 katılımcının dâhil edilmesi planlanmıştır.

Uygulama

Araştırma, İstanbul Kent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından 23.03.2020 tarihinde, 2020/02 sayılı karara göre onaylanmıştır. Çalışmanın tüm aşamaları Helsinki Bildirgesi'ne uygun şekilde gerçekleştirilmiştir.

Çalışma online yöntemle gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden kişilere bir bağlantı adresi gönderilmiştir. Bu bağlantı üzerinden, ilk olarak katılımcıların Bilgilendirilmiş Onam Formu onaylamaları sağlanmıştır. Onaylayan kişiler, Sosyodemografik Veri Formu, ÇÇÖYÖ, YŞÖ ve GREDE uygulamaları sağlanmıştır. Araştırmanın güvenilirliği için, sistem üzerinden mükerrer girişler engellenmiştir. Elde edilen veriler ölçeklerin yönergelerine göre puanlandırılmıştır. Katılımcılar literatüre uygun olarak GREDE skorlarına göre 33 kesme değeri alınarak, kesme değerinin altında kalan grup "evlilikte sorun var", ortalamanın üstünde kalan grup ise "evlilikte sorun yok" şeklinde ikiye ayrılmıştır (GREDE skorlarının medyan değeri 33 ve ortalama değeri 33,48). Whisman (2006) ve Kronmüller ve arkadaşları (2011) çalışmasında da mevcut çalışmadaki orijinal sınıflandırmaya bağlı olarak yeni bir sınıflandırma ortaya koyulmuş ve orijinal sınıflandırmaya göre "tanımsız" olarak değerlendirilen 36 (%11,8) katılımcı çıkartıldıktan sonra, evliliğinde sorun olan ve olmayan grupların sosyodemografik, evlilik özellikleri ve psikometrik ölçümlerinin karşılaştırılması yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Sosyodemografik Veri Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan form, çalışmaya katılan gönüllülerin demografik bilgilerini belirlemek amacıyla literatüre uygun şekilde oluşturulmuştur. Formda katılımcıların cinsiyet, yaş, büyüdüğü yer, eğitim düzeyi, eşinin eğitim düzeyi, çalışma durumu, ebeveynlerinin medeni durumu, evlenme yaşı, evlilik süresi, eşi ile akrabalık ilişkisi, ailenin evlilik onayı, evlenme şekli ve çocuk sayısı gibi değişkenleri sorgulanmıştır. Katılımcıların ekonomik durumları, bağımlılıkları gibi durumlar kendi ifadelerine göre değerlendirilmiştir.

Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği (ÇÇÖYÖ)

1997 yılında CDC-Kaiser Permanente tarafından, 18 yaş öncesinde yaşanan çocukluk çağı travmalarının ölçülmesi amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek birçok dile çevrilmiş ve kullanılmıştır. Çalışmanın Türkçeye çevrilmesi ise 2013 yılında Ulukal ve arkadaşları tarafından hazırlanmış fakat geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmamıştır. 2018 yılında Gündüz ve arkadaşları Türkçeye uyarlanan geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını gerçekleştirmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.742 olarak bulunmuştur (Gündüz ve ark. 2018).

Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 (YŞÖ)

1991 yılında Young ve arkadaşları tarafından erken dönem uyumsuz şemaları değerlendirilebilmesi amacıyla geliştirilmiştir. Alt ölçekler duygusal yoksunluk, başarısızlık, karamsarlık, sosyal izolasyon/güvensizlik, duyguları bastırma, onay arayıcılık, iç içe geçme/bağımlılık, ayrıcalıklılık/yetersiz özenetim, kendini feda, terk edilme, cezalandırılma, kusurluluk, tehditler karşısında dayanıksızlık, yüksek standartlar, zedelenmiş otonomi, kopukluk, diğeri yönelimlilik ve zedelenmiş sınırlar olarak isimlendirilmektedir (Soygüt ve ark. 2009). Türkiye'de ise geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 2009 yılında Soygüt ve arkadaşları tarafından yürütülmüştür. Ölçeğin Cronbach alfa değeri şema alanları için $\alpha=0,63-0,80$, şema boyutları için $\alpha=0,53-0,81$ arasında değiştiği tespit

edilmiştir. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliği şema alanları için $r=0,66-0,83$ ($p<0,01$), şema boyutları için ise $r=0,66-0,82$ ($p<0,01$) arasında değişmektedir (Soygüt ve ark. 2009).

Golombok-Rust Evlilik Durumu Envanteri (GREDE)

GREDE ölçeği Rust ve arkadaşları (1990) tarafından evlilik doyumunun ölçülmesi amacıyla geliştirilmiştir. Türkçe'ye uyarlanıp, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını 2014 yılında Duyan ve Duyan gerçekleştirmiştir (Duyan ve Duyan 2014). Tek boyuttan oluşan envanter, tatmin, iletişim, ortak ilgiler, güven ve saygı alanlarını içermektedir. Bu alanların toplamı 28 maddeden oluşmaktadır. Toplam alınabilecek puan aralığı 0 ile 84 puan arasındadır ve ölçekten alınan düşük puanlar evlilik doyumunun yüksek olduğunu, alınan yüksek puanların ise evlilik doyumunun düşük olduğunu göstermektedir. 17 ile 21 arasında alınan puanın "çok iyi", 22 ile 25 arasında alınan puanın "iyi", 26 ile 29 arasında puanın "vasatın üstünde", 30 ile 33 arasında alınan puanın "vasat", 34 ile 37 arasında alınan puanın "zayıf", 38 ile 41 arasında alınan puanın "kötü", 42 ile 46 arasında alınan puanın "ciddi sorunlar" ve 47 üstü alınan puanın "çok ciddi sorunlar" olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,877 olarak bulunmuştur (Duyan ve Duyan 2014).

İstatistiksel Analiz

Araştırmada elde edilen verilerin analizleri SPSS-22 (Statistical Package of Social Sciences) ile yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler sayısal değişkenlerde ortalama±standart sapma ve minimum-maksimum olarak kategorik değişkenlerde sayı (n) ve oran (%) olarak verilmiştir. Sürekli değişkenler parametrik varsayımları karşılamaları kontrol edildikten sonra iki grubun karşılaştırılmasında Student-t testi, kategorik değişkenlerin karşılaştırılmasında Pearson Ki-kare testi kullanılmıştır. İki sürekli değişkenin korelasyon analizlerinde Pearson korelasyon testi kullanılmıştır. Öngördürücülerin belirlenmesi için temel istatistiksel analizler (Student-t test, Pearson Ki-kare testi ve Pearson korelasyon testlerinde anlamlı farklılıklar bulunan değişkenler) ve literatür ışığında lojistik regresyon modeli oluşturularak test edilmiştir. Temel istatistik analizlerin ışığında (Student-t test, Pearson Ki-kare testi ve Pearson korelasyon testlerinde anlamlı farklılıklar bulunan değişkenler), literatür ve klinik bilgiler de dikkate alınarak çok değişkenli bir model oluşturulmuştur ve yol analizi ile model test edilmiştir. Analiz için AMOS 24 kullanılmıştır. Model uyum kriterleri olarak Ki kare / serbestlik derecesi, Goodness-of-Fit Index (GFI), Comparative Fit Index (CFI) ve Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) değerleri kullanılmıştır. Tüm analizlerde $p < 0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular

Katılımcıların yaş ortalaması $44,31\pm 12,09$ yıl olarak bulunmuştur. Kadın katılımcılar toplamın %59,2'sini ($n=180$) oluştururken, erkek katılımcılar %40,8'ini ($n=124$) oluşturduğu görülmüştür. GREDE sınıflandırma değerlerine göre katılımcıların ölçeklerinin %11,8'i ($n=36$) tanımsız olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların evlilik durumları %10,5 ($n=32$) çok iyi, %12,5 ($n=39$) iyi, %9,2 ($n=28$) vasatın üstü, %11,8 ($n=36$) vasat, %8,6 ($n=26$) zayıf, %8,6 ($n=26$) kötü, %9,2 ($n=28$) ciddi sorunlar ve %17,4 ($n=53$) çok ciddi sorunlar olarak sınıflandırılmıştır. Ölçek sonucuna göre tanımsız olarak değerlendirilenler dışlandıktan sonra kalan katılımcılar çalışmanın amacına göre evlilikte sorun yok (%44,4, $n=135$) ve evlilikte sorun var (%43,8, $n=133$) olarak iki gruba ayrılmıştır.

Çalışmaya dâhil edilen toplam 304 katılımcının sosyodemografik bilgilerinin dağılımı ve çalışma grupları arasında karşılaştırılması Tablo 1'de sunulmuştur. Buna göre katılımcıların yaş, cinsiyet, büyüme yeri, eğitim durumu, çalışma durumu, ebeveyn medeni durumu, eş eğitim durumu ve eş çalışma durumu değişkenlerinin iki grup arasında karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. İki grup arasında çocuk sayısı ($t=-2,050$, $p=0,041$) değişkeninde istatistiksel olarak fark saptanmıştır.

Katılımcıların evlilik özelliklerinin dağılımı ve çalışma grupları arasında karşılaştırılması Tablo 2'de sunulmuştur. Buna göre iki grup arasında evlilik süresi ($t=-2,124$, $p=0,035$) ve evlilik nedeni ($X^2=16,935$, $p=0,005$) değişkenlerinde istatistiksel olarak farklılık saptanmıştır. Fakat evlilik yaşı, flört süresi, eş ile yakınlık, evlilik için aile onayı, evlilik için eş aile onayı, evlilik şekli ve ilk evlilik değişkenlerinde istatistiksel olarak fark saptanmamıştır ($p>0,05$).

Katılımcıların psikometrik testlerinin iki grup arasında karşılaştırılması Tablo 3'te sunulmuştur. Katılımcıların GREDE ($t=-22,700$, $p<0,001$) ve ÇÇÖYÖ ($t=-4,227$, $p<0,001$) skorlarının iki grup arasında karşılaştırılmasında istatistiksel olarak fark saptanmıştır. YŞÖ alt ölçeklerinin iki grup arasında karşılaştırılmasında duygusal yoksunluk ($t=-6,563$, $p<0,001$), başarısızlık ($t=-3,171$, $p=0,002$), karamsarlık ($t=-2,730$, $p=0,007$), sosyal izolasyon/güvensizlik ($t=-4,414$, $p<0,001$), duyguları bastırma ($t=-4,718$, $p<0,001$), iç içe geçme/bağımlılık ($t=-$

4,031, $p < 0,001$), terk edilme ($t = -2,328$, $p = 0,021$) ve kusurluluk ($t = -3,803$, $p < 0,001$) alt ölçeklerinde istatistiksel olarak fark saptanmıştır. Fakat iki grup arasında karşılaştırılmasında, onay arayıcılık, ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim, kendini feda, cezalandırılma, tehditler karşısında dayanıksızlık ve yüksek standartlar alt ölçeklerinde istatistiksel fark saptanmamıştır.

Değişken	Toplam	Evlilikte sorun yok (n=135)	Evlilikte sorun var (n=133)	t/ χ^2 değeri	p değeri
Yaş (yıl) (Ort.±SS)	44,31±12,09	43,46±12,42	46,24±11,82	-1,876	0,062
Cinsiyet (%)				0,811	0,368
Kadın	180 (%59,2)	78 (%57,8)	84 (%63,2)		
Erkek	124 (%40,2)	57 (%42,2)	49 (%36,8)		
Eğitim durumu (%)				0,445	0,931
İlköğretim	11 (%3,6)	6 (%4,4)	5 (%3,8)		
Lise	47 (%15,5)	22 (%16,3)	19 (%14,3)		
Üniversite	178 (%58,6)	77 (%57,0)	76 (%57,1)		
Lisansüstü	68 (%22,4)	30 (%22,2)	33 (%24,8)		
Çalışma Durumu (%)				0,147	0,929
Çalışıyor	193 (%63,5)	85 (%63,0)	82 (%61,7)		
Çalışmıyor	49 (%16,1)	21 (%15,6)	23 (%17,3)		
Emekli	62 (%20,4)	29 (%21,5)	28 (%21,1)		
Eş eğitim durumu (%)				3,832	0,280
İlköğretim	31 (%10,2)	9 (%6,7)	18 (%13,5)		
Lise	51 (%16,8)	24 (%17,8)	24 (%18,0)		
Üniversite	165 (%54,3)	72 (%53,3)	67 (%50,4)		
Lisansüstü	57 (%18,8)	30 (%22,2)	24 (%18,0)		
Eş Çalışma Durumu (%)				0,755	0,686
Çalışıyor	212 (%69,7)	92 (%68,1)	90 (%67,7)		
Çalışmıyor	43 (%14,1)	22 (%16,3)	18 (%13,5)		
Emekli	49 (%16,1)	21 (%15,6)	25 (%18,8)		
Çocuk sayısı (Ort.±SS)	1,32±1,01	1,21±1,04	1,46±0,95	-2,050	0,041

Değişken	Toplam	Evlilikte sorun yok (n=135)	Evlilikte sorun var (n=133)	t/ χ^2 değeri	p değeri
Evlilik yaşı (yıl) (Ort.±SS)	27,72±5,73	27,85±5,74	27,48±5,28	0,538	0,591
Evlilik süresi (yıl) (Ort.±SS)	16,49±12,79	15,34±12,84	18,70±13,09	-2,124	0,035
Flört süresi (yıl) (Ort.±SS)	0,37±1,44	0,43±1,44	0,33±1,47	0,596	0,552
Eş ile yakınlık (%)				2,889	0,089
Akraba değil	283 (%93,1)	129 (%95,6)	120 (%90,2)		
Akraba	21 (%6,9)	6 (%4,4)	13 (%9,8)		
Evlilik için aile onayı (%)				0,299	0,585
Yok	19 (%6,3)	7 (%5,2)	9 (%6,8)		
Var	285 (%93,8)	128 (%94,8)	124 (%93,2)		
Evlilik için eşin aile onayı (%)				0,614	0,433
Yok	18 (%5,9)	7 (%5,2)	10 (%7,5)		
Var	286 (%94,1)	128 (%94,8)	123 (%92,5)		
Evlilik şekli (%)				2,310	0,805
Görücü Usulü	24 (%7,9)	10 (%7,4)	12 (%9,0)		
Kendi tanışarak	172 (%56,6)	77 (%57,0)	74 (%55,6)		
Sanal ortamda tanışarak	16 (%5,3)	7 (%5,2)	9 (%6,8)		
Aile vasıtasıyla tanışarak	30 (%9,9)	11 (%8,1)	13 (%9,8)		
Arkadaş vasıtasıyla tanışarak	55 (%18,1)	28 (%20,7)	21 (%15,8)		
Diğer	7 (%2,3)	2 (%1,5)	4 (%3,0)		
İlk evlilik (%)				0,559	0,455
Hayır	21 (%6,9)	8 (%5,9)	11 (%8,3)		
Evet	283 (%93,1)	127 (%94,1)	122 (%91,7)		

Tablo 3. Katılımcıların psikometrik ölçek skorları ve çalışma grupları arası karşılaştırılması					
Değişken	Toplam	Evlilikte sorun yok (n=135)	Evlilikte sorun var (n=133)	t değeri	p değeri
Golombok-Rust Evlilik Durumu Envanteri	33,51±14,44	25,44±4,80	45,99±9,28	-22,700	<0,001
Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ölçeği	1,73±2,02	1,31±1,81	2,36±2,22	-4,227	<0,001
Young Şema Ölçeği					
Duygusal Yoksunluk	9,78±4,97	8,32±3,89	12,12±5,43	-6,563	<0,001
Başarısızlık	11,85±5,36	11,16±4,90	13,23±5,75	-3,171	0,002
Karamsarlık	11,79±5,46	11,17±5,44	12,99±5,43	-2,730	0,007
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	16,58±6,76	15,20±5,86	18,79±7,35	-4,414	<0,001
Duyguları Bastırma	11,85±5,32	10,76±4,27	13,73±5,89	-4,718	<0,001
Onay Arayıcılık	20,35±5,51	20,25±5,12	20,68±5,63	-0,657	0,512
İç İçe Geçme/Bağımlılık	16,03±6,84	14,74±6,31	18,07±7,19	-4,031	<0,001
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	23,66±6,42	23,65±6,18	24,18±6,50	-0,692	0,490
Kendini Feda	16,86±4,95	16,88±4,98	17,33±4,73	-0,756	0,450
Terk Edilme	9,03±4,35	8,65±4,21	9,90±4,57	-2,328	0,021
Cezalandırılma	20,67±5,50	20,80±5,35	20,42±5,46	0,584	0,559
Kusurluluk	10,11±5,15	9,19±4,41	11,60±5,84	-3,803	<0,001
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	12,30±4,75	11,94±4,61	13,07±4,86	-1,958	0,051
Yüksek Standartlar	9,25±3,64	5,91±3,74	12,12±5,43	0,242	0,809

Tablo 4. Katılımcıların psikometrik ölçümlerinin Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği ve Golombok-Rust Evlilik Durumu Envanteri ile korelasyonları			
		GREDE	ÇÇÖYÖ
Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ölçeği	r	0,343	1
	p	<0,001	
Young Şema Ölçeği			
Duygusal Yoksunluk	r	0,488	0,544
	p	<0,001	<0,001
Başarısızlık	r	0,218	0,329
	p	<0,001	<0,001
Karamsarlık	r	0,167	0,296
	p	0,003	<0,001
Sosyal İzolasyon/Güvensizlik	r	0,304	0,469
	p	<0,001	<0,001
Duyguları Bastırma	r	0,297	0,311
	p	<0,001	<0,001
Onay Arayıcılık	r	0,076	0,177
	p	0,184	0,002
İç içe Geçme/Bağımlılık	r	0,207	0,298
	p	<0,001	<0,001
Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim	r	0,093	0,303
	p	0,107	<0,001
Kendini Feda	r	0,125	0,112
	p	0,029	0,050
Terk Edilme	r	0,189	0,400
	p	0,001	<0,001
Cezalandırılma	r	-0,066	0,165
	p	0,251	0,004
Kusurluluk	r	0,233	0,395
	p	<0,001	<0,001
Tehditler Karşısında Dayanıksızlık	r	0,185	0,321
	p	0,001	0,000
Yüksek Standartlar	r	0,063	0,145
	p	0,273	0,011

ÇÇÖYÖ: Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ölçeği, GREDE: Golombok-Rust Evlilik Durumu Envanteri.

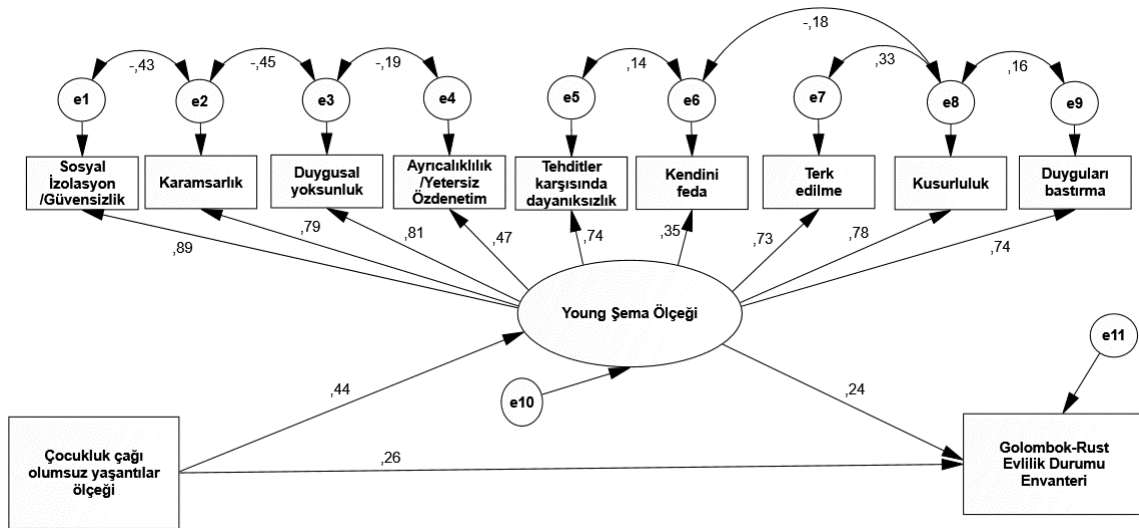
Katılımcıların YŞÖ alt ölçeklerinin GREDE ve ÇÇÖYÖ korelasyonları Tablo 4'de sunulmuştur. GREDE ve ÇÇÖYÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde korelasyon saptanmıştır. ($r=0,343$, $p<0,001$,) GREDE ile YŞÖ alt ölçeklerinden duygusal yoksunluk, başarısızlık, karamsarlık, sosyal izolasyon/güvensizlik, duyguları bastırma, iç içe geçme/bağımlılık, kendini feda, terk edilme, kusurluluk ve tehditler karşısında dayanıksızlık alt

ölçekleri arasında olumlu yönde istatistiksel olarak anlamlı korelasyon saptanmıştır. ACE ile YŞÖ alt ölçeklerinden duygusal yoksunluk, başarısızlık, karamsarlık, sosyal izolasyon/güvensizlik, duyguları bastırma, onay arayıcılık, iç içe geçme/bağımlılık, ayrıcalıklılık/yetersiz özdenetim, kendini feda, terk edilme, cezalandırılma, kusurluluk, tehditler karşısında dayanıksızlık ve yüksek standartlar alt ölçekleri arasında olumlu yönde istatistiksel olarak anlamlı korelasyon saptanmıştır.

Evlilikte sorun varlığını öngören yaş, cinsiyet, eğitim, çalışma durumu, evlilik süresi, evlilik yaşı, evlilik aile onayı varlığı, ve ACE skoru olası bağımsız değişkenleri ve evlilikte sorun varlığı bağımlı değişkeni ile oluşturulan lojistik regresyon modeli ile test edilmiştir. Modele göre ACE skoru (OR:1.403 %95 GA 1.209-1.628, $p < 0,001$) evlilikte sorun varlığının bağımsız öngördürücüsü olarak bulunmuştur. Lojistik regresyon değerleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Değişken	β	p değeri	Odds Oranı	95% Güven Aralığı	
				Alt	Üst
Yaş (her bir birim artış)	0.003	0.968	1.003	0.887	1.134
Cinsiyet (Kadın)	-0.264	0.381	0.768	0.426	1.386
Eğitim (İlköğretim)					
Lise	0.616	0.409	1.851	0.429	7.988
Üniversite	1.097	0.127	2.996	0.732	12.263
Lisansüstü	1.455	0.060	4.283	0.943	19.453
Çalışma durumu (Çalışıyor)					
Çalışmıyor	-0.137	0.726	0.872	0.405	1.877
Emekli	-0.671	0.130	0.511	0.215	1.217
Evlilik süresi (her bir birim artış)	0.058	0.355	1.059	0.938	1.197
Evlilik yaşı (her bir birim artış)	0.032	0.625	1.033	0.907	1.175
Evlilik aile onayı varlığı	-0.178	0.759	0.837	0.269	2.609
ÇÇÖYÖ skoru (her bir birim artış)	0.339	<0.001	1.403	1.209	1.628

ÇÇÖYÖ: Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği.

CMIN	Df	CMIN/Df	GFI	CFI	RMSEA
107,608	36	2,989	0,930	0,947	0,080

Şekil 1. Yapısal Eşitlik modeli ile oluşturulan modelin test edilmesi ve uyum parametreleri

Çalışmanın hipotezi test etmek için çok değişkenli bir yapısal eşitlik modeli oluşturulmuştur ve yol analizi ile model test edilmiştir. Model uyum kriterleri olarak Ki-kare / serbestlik derecesi, GFI, CFI ve RMSEA değerleri kullanılmıştır. Şekil 1, korelasyon analizleri ve teorik zemin doğrultusunda oluşturulan modele aittir. Modele göre Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları, YŞÖ (Standardize regresyon katsayısı:0,44, $p < 0,001$) ve GREDE (Standardize regresyon katsayısı:0,26, $p = 0,002$) üzerine pozitif yönde anlamlı ve orta büyüklükte bir etkiye sahiptir. YŞÖ (Standardize regresyon katsayısı:0,24, $p < 0,001$) GREDE üzerine pozitif yönde anlamlı ve orta büyüklükte bir etkiye sahiptir. Katılımcılarda çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, evlilik durumu üzerine direkt ve YŞÖ üzerinden dolaylı olarak etki etmektedir.

Tartışma

Çocukluk çağındaki olumsuz yaşantılar ile evlilik durumu arasındaki ilişkiyi değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmanın en önemli bulgusu; ÇÇÖY'nin evlilikte problemin bir yordayıcısı olmasıdır. Bir diğer önemli bulgu ise EDUBŞ'ların ÇÇÖY ile evlilik durumu arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini gösteren sonuçtur. Elde edilen bu sonuçlar, evlilikle ilgili sorunları bulunan bireylere yönelik terapotik müdahalelerde yol gösterici olabileceği için önemlidir.

Çocukluk çağında olumsuz davranışlara maruz kalan bireylerin, maruz kaldığı bu olumsuz davranışları kendi hayatında da devam ettirme olasılığının yüksek olduğu bilinmektedir (Wolynn, 2020). Ayrıca istismara maruz kalan kişilerin istikrarlı ilişkiler yürütmeye zorluk yaşadıkları gösterilmiştir (Herman 2019). Bu da istismar-ihmal yaşantısı olan kişilerin neden doyum verici evlilik yaşamadıklarını göstermektedir. Bu kişiler, ailelerinden sağlıklı bir ilişkinin nasıl yürütüldüğünü öğrenemiyor veya kendi ailelerine benzer sağlıklı bir eş seçiyor olabilirler. Bu bağlamda mevcut araştırmada bulunan evlilik doyumunu ile ÇÇÖY arasındaki ilişkinin literatürle uyumlu olduğu söylenebilir. Wang ve arkadaşları (2018) da bu teorileri ve yazarın araştırmasını destekleyecek nitelikte çıkarımlar elde etmiştir. Yaptıkları araştırmada, çocuklukta yaşanan duygusal istismarın, evlilik memnuniyetine olan etkileri incelenmiştir. 312 kişiden alınan sonuçlara göre duygusal kötü muamele, evlilik memnuniyetini olumsuz etkilemektedir (Wang ve ark. 2018). Ayrıca bu sonucun bulunmasının en olası sebebi bu bireylerin çocuklukta öğrendikleri olumsuz davranışları romantik ilişkilerinde de devam ettirmeleri, bir diğer neden istikrarlı ilişkiler yürütmeye zorluk yaşamaları da olabilir. Ayrıca Whisman (2006), yedi çocukluk travmasının evliliğe etkisini incelemiştir. Bu incelemede fiziksel istismar, tecavüz, ciddi fiziksel saldırı veya saldırı yaşayan bireylerin evliliklerinde daha fazla bozulma olabileceği göstermiştir. Bunun yanı sıra çocuklukta tecavüz veya cinsel taciz yaşantısı olan kişilerin evlilik memnuniyetleri daha düşük sonuçlar vermiştir (Whisman 2006). Çocukluk çağı cinsel travma geçmişi olan kadınların evlilik memnuniyetleri incelenmiş ve bunun sonucunda cinsel travma ile evlilik memnuniyetsizliği ilişkili çıkmıştır (Liang ve ark. 2006; Nguyen ve ark. 2017). Çalışmamızda çocukluk çağı olumsuz yaşantı türlerinin ayrı ayrı analiz edilmemiş olması nedeniyle olumsuz yaşantı türleri ile evlilik doyumunu arasındaki ilişki gösterilememiştir.

Mevcut çalışmaya katılan 304 kişiden 133'ünün evliliğinde sorun bulunmaktadır. Bu sorunlar örneğin, eşinin ihtiyaçlarının farkında olmaması ve duyarlı olmaması, dinlemiyor gibi gözükmemesi, sadakatsizlik etmesi, ilişkiden memnun olmaması, kendini yalnız hissetmesi, anlamaması, benzer şeylerden hoşlanmaması, sevgi göstermekte zorluk çekmesi, ilişkisi hakkında şüphe duyması, etkileşim olmaması gibi örnekler verilebilir. Araştırmaya katılan kişilerin neredeyse yarısı ilişkilerinde sorun olduğunu bildirmiştir. 2016 yılından beri artan boşanma istatistiklerine bakıldığında (TUİK 2019), evlilik doyumunu açısından önemli olan etkenleri öğrenmenin oldukça önemli bir faktör olacağı düşünülebilir. Sonuçların bu denli yüksek çıkmasının bir nedeni de, ülkede gittikçe artan ekonomik sıkıntılar, yoksulluk ve çalışmanın bir bölümünün Covid-19 pandemi sürecine denk gelmesi olabilir.

Evlilik doyumunu ilişki doyumunun bir versiyonu olarak görülmektedir. Bu nedenle, çocukluk çağı travma yaşantısı ile ilişki doyumları arasındaki ilişki Paradis ve Boucher (2010) tarafından incelenmiştir. Çalışma 1.728 kişi ile çevrimiçi bir platformda gerçekleştirilmiştir. Kadınların geçmişte duygusal istismar, erkeklerin de fiziksel istismar yaşamaları çift ilişkilerinde bozulmalara yol açtığı görülmüştür (Paradis ve Boucher 2010). Farklı çalışmalarla çocuklukta cinsel istismar yaşayan kişilerin ilişki doyumlarında sorunlar olduğu gösterilmiştir. Geçmişte cinsel istismar öyküsü olan kişilerin, ilişki doyumları daha düşük çıkmıştır (DiLillo ve Long 1999; Walker ve ark. 2009; Watson ve Halford 2010;). Bunun dışında, cinsel istismar mağdurlarının, romantik ilişkilerinde daha aşağılayıcı ve savunmacı tepkiler verdikleri görülmüştür (Walker ve ark. 2011). Çocukluk travma yaşantılarının, evlilik tutumunu, evliliğe hazır oluşu ve eş algısını etkilediğini gösteren birçok çalışma mevcuttur (Larson ve LaMont 2005; Busby ve ark 2011). Bu çalışmaların hepsi, ilişkilerin olumsuz yönde etkilendiğini ortaya çıkarmıştır. Bunun dışında, kadınlardaki psikolojik ve ilişki zorluklarının altında çocukluk çağı travma geçmişi bulunduğunu DiLillo ve arkadaşları (2007) kanıtlamıştır.

Çalışmamızın bulguları arasında bulunan çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ve erken dönem uyum bozucu şemalar arasındaki ilişki, Young ve arkadaşlarının (2019) teorik çıkarımları ile benzerlik göstermektedir. Şemalar, yaşamın erken döneminde başlayan ve kendini sürekli olarak tekrar eden yıkıcı duygusal, bilişsel yapılardan oluşmaktadır. Genellikle de olumsuz çocukluk yaşantıları sonucunda geliştikleri düşünülmektedir. Çocukluk döneminde terk edilmiş, istismar ve ihmal edilmiş, reddedilmiş olan bireyler genellikle terk edilme, güvensizlik, duygusal yoksunluk ve kusurluluk şemalarına sahip olduğu gösterilmiştir (Young ve ark 2019). Mevcut çalışmanın bulgularına bakıldığında, çocukluk çağı travma yaşantıları ve duygusal yoksunluk, başarısızlık, karamsarlık, sosyal izolasyon/güvensizlik, duyguları bastırma, onay arayıcılık, iç içe geçme/bağımlılık, ayrıcalıklılık/yetersiz özenetim, kendini feda, terk edilme, cezalandırılma, kusurluluk,

tehditler karşısında dayanıksızlık ve yüksek standartlar arasında olumlu yönde istatistiksel olarak anlamlı korelasyon çıkmıştır. Young ve arkadaşlarının (2019) yapmış olduğu çalışmada bulunan çocukluk çağı travmaları ile duygusal yoksunluk, terk edilme ve sosyal izolasyon/güvensizlik şemaları arasındaki anlamlı ilişki, mevcut çalışmanın bulgularında da anlamlı çıkmıştır. Bunların üçü de Kopukluk ve Reddedilme alanından şemalardır. Bu durum çalışmamızın sonuçlarının literatür ile uyumlu olduğunu göstermektedir. Lee ve arkadaşları (2013), travma yaşantıları ile şemalar arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışma yapmışlardır. Buna göre travma yaşayan kişiler, travma yaşamamış olanlara göre beş şema alanında da yüksek puan almıştır. En anlamlı çıkan şema alanı, kopukluk ve reddedilme olmuştur (Lee ve arkadaşları 2013).

Mevcut çalışmada erken dönem uyum bozucu şemalar ve evlilik doyumu arasında çıkan dolaylı ilişki, Young ve Klosko'nun (2016) görüşleri ile tutarlıdır. Söz konusu görüşe göre, erken dönem uyum bozucu şemalar ilişkilere zarar vermektedir ve bunlardan özellikle Kopukluk ve Reddedilme alanına sahip kişilerin, diğer kişiler ile bağlanmaları doyurucu olamamaktadır (Young ve Klosko 2016). Özellikle "Terk Edilme" şeması olan kişiler daha fazla tutarsız ilişkilere sahiptir. Çünkü terk edilme kaygıları daha tutarsız davranışlara neden olabilmekte ve kaygının oluşturmaya başladığı baskı ilişkilerini etkileyebilmektedir. Kendilerine tutarsız davranan kişilere daha fazla bağlanabilmektedirler (Young ve Klosko 2016). Bu da sürekli bir kısır döngünün içerisine girerek aynı süreci tekrarlamasına neden olmaktadır. Kişi mutlu olduğu bir ilişki değil, şema kimyasına uyan bir eş seçmektedir. Mevcut çalışmanın bulgularına bakıldığında, duygusal yoksunluk, başarısızlık, karamsarlık, sosyal izolasyon/güvensizlik, duyguları bastırma, iç içe geçme/bağımlılık, kendini feda, terk edilme, kusurluluk ve tehditler karşısında dayanıksızlık ve evlilik doyumu arasında istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar çıkmıştır. Yoosefi ve arkadaşları (2010) da erken dönem uyum bozucu şemaların evlilik istikrarı üzerindeki etkilerini göstermişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre, en çok boşanma talebinde bulunan bireylerin güvensizlik şemasına sahip olanlar olduğu saptanmıştır. Bunların arasında ise en düşük ortalama olan onay arayıcılık şemasına sahip olanlar olmuştur. Sonuç olarak boşanmanın, erken dönem uyum bozucu şemalar ile bir ilişkisi olduğunu kanıtlamışlardır (Yoosefi ve ark. 2010). Bu durum çalışmamızda bir sonuç değişkeni olarak yer almasa da erken dönem uyum bozucu şemaların evlilik doyumu ve boşanma ile ilişkili olabileceği görüşünü güçlendirmektedir.

Mevcut çalışmanın bulgularına göre, ÇÇÖY ve evlilik doyumu arasındaki ilişkide erken dönem uyum bozucu şemaların dolaylı bir etkisi bulunmaktadır. Literatüre bakıldığında, bu değişkenlerin evlilik doyumuna yönelik etkisini inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Tezel ve arkadaşlarının (2015) bulguları, çalışmanın sonuçları ile tutarlılık gösterecek şekilde; çocukluk çağı travmatik yaşantılarının, uyumsuz kişilerarası tarzlar üzerindeki etkisinde, erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü gösterilmiştir. Erken dönem uyum bozucu şema alanlarından olan kopukluk ve reddedilme ile zedelenmiş özerklik ve performans, uyumsuz kişilerarası tarzları ile anlamlı bir ilişki içinde olduğu bulunmuştur (Tezel ve ark. 2015). Gay ve arkadaşları (2013) da çocukluk çağındaki duygusal istismarın eş şiddeti ile olan ilişkisinde, şema alanlarından olan Kopukluk ve Reddedilme aracı rolünü ispatlamıştır (Gay ve ark. 2013). Psikolojik istismarın kişilerarası çatışmalara etkisi ve Güvensizlik, Terk Edilme ve Kusurluluk şemaların aracı rolü gösterilmiştir (Messman-Moore ve Coates 2007). Atmaca ve Gençöz (2016), çocuk istismarı ve ihmalinin, eş şiddetinde etkisi ve aracı rolü olan duygusal yoksunluk ve tehditler karşısında dayanıksızlık şemaların etkisi kanıtlanmıştır (Atmaca ve Gençöz 2016). Çalışmamızın yapısal eşitlik modeli literatürle uyumlu şekilde çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının doğrudan ve erken dönem uyum bozucu şemalar üzerinden dolaylı olarak evlilik doyumu üzerinde etkisinin olduğunu göstermiştir.

Mevcut çalışmanın sonuçları bazı olumsuz koşullar göz önünde bulundurularak kısıtlılıklar dâhilinde değerlendirilmelidir. Öncelikle çalışmanın online bir ortamda yapılıyor olması önemli bir kısıtlılıktır. Çalışmaya dahil olanları ve sonuçları etkileyebilir. Diğer bir önemli kısıtlılık ise, araştırmanın kendi kendine uygulanan formlardan oluşuyor olması ve bunun da sonuçları katılımcıların manipülasyonuna açık hale getirmesidir.

Sonuç

Mevcut çalışmada ÇÇÖY'nin evlilikte problemin bir yordayıcısı olduğu ve EDUBŞ'ların ÇÇÖY ile evlilik durumu arasındaki ilişkiye aracılık ettiği gösterilmiştir. Bu sonuçların literatürde ilk olması sebebiyle önem arz etmektedir. Ayrıca çift ve travma çalışan terapistlerin terapotik müdahale planlamaları için bu sonuçların yol gösterici olacağı düşünülebilir. Çiftlerin evliliklerinde sorunlar yaşamalarının, travmadan kaynaklı da olabileceği ve bireysel travma tedavilerinin sorunların çözümünde alternatif olabileceği değerlendirilebilir. Ayrıca çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının EDUBŞ üzerindeki etkisinin erişkinlik dönemi yaşantılarının üzerindeki etkisini göstermiş olması sebebiyle mevcut çalışmanın sonuçları önem arz etmektedir. Erken dönem uyum bozucu şemaların, evlilik etkisinin olması, Şema Terapi yaklaşımını kullanan terapistlerin terapotik müdahaleleri için

bilgi sağlayabilir. Gelecekte yapılacak olan çalışmaların evren ve örneklemini arttırması, kapsamlılığı açısından önemli olacaktır.

Kaynaklar

- Atmaca S, Gençöz T (2016) Exploring revictimization process among turkish women: The role of early maladaptive schemas on the link between child abuse and partner violence. *Child Abuse Negl*, 52:85-93.
- Blumenthal A (2015) *Child Neglect I: Scope Consequences, and Risk and Protective Factors*. Montreal, QC, Centre for Research on Children and Families..
- Busby MD, Walker CE, Holman BT (2011) The association of childhood trauma with perceptions of self and the partner in adult romantic relationships. *Pers Relats*, 18:547-561.
- DiLillo D, Lewis T, Colgan-Loreto A (2007) Child maltreatment history and subsequent romantic relationships. *J Agress Maltreat Trauma*, 15:19-36.
- DiLillo D, Long JP (1999) Perceptions of couple functioning among female survivors of child sexual abuse. *J Child Sex Abuse*, 7:59-76.
- Dunlop BW, Hill E, Johnson BN, Klein DN, Gelenberg AJ, Rothbaum BO et al. (2015) Mediators of sexual functioning and marital quality in chronically depressed adults with and without a history of childhood sexual abuse. *J Sex Med*, 12:813-823.
- Duyan V, Duyan ÇG (2014) Golombok-Rust Evlilik Durumu Envanteri'nin Türkçe sürümünün bir grup evli çift üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 8:82-89.
- Gay EL, Harding GH, Jackson LJ, Burns EE, Baker DB (2013) Attachment style and early maladaptive schemas as mediators of the relationship between childhood emotional abuse and intimate partner violence. *J Agress Maltreat Trauma*, 22:408-424.
- Gilbert R, Widom CS, Browne K, Fergusson D, Webb E, Janson S (2009) Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *Lancet*, 373:68-81.
- Gündüz A, Yaşar BA, Gündoğmuş İ, Savran C, Konuk E (2018) Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ölçeği türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 19:68-75.
- Hargrave AC, Senechal M (2000) A book reading intervention with preschool children who have limited vocabularies: The benefits of regular reading and dialogic reading. *Early Child Res Q*, 15:75-90.
- Hendrix H (2014) *Hakkettiğiniz Aşkı Yaşayın-Çiftler İçin Rehber Kitap*. İstanbul, Sistem Yayıncılık.
- Herman LJ (2019) *Travma ve İyileşme*. İstanbul, Literatür Yayınları.
- Khatamsaz B, Forouzandeh E, Ghaderi D (2017) Effectiveness of schema therapy on marital satisfaction and marital relationship quality in married women. *J Psychol Educ Res*, 3:11-16.
- Kronmüller KT, Backenstrass M, Victor D, Postelnicu I, Schenkenbach C, Joest K et al. (2011) Quality of marital relationship and depression: results of a 10-year prospective follow-up study. *J Affect Disord*, 128:64-71.
- Larson HJ, LaMont C (2005) The relationship of childhood sexual abuse to the marital attitudes and readiness for marriage of single young adult women. *J Fam Issues*, 26:415-430.
- Lee JS, Kim HJ, Kim EJ, Won HS, Rim DH, Kim SB (2013) The role of childhood trauma on early maladaptive schema domain. *J Korean Neuropsychiatr Assoc*, 52:334-341.
- Liang B, Williams ML, Siegel AJ (2006) Relational outcomes of childhood sexual trauma in female survivors: a longitudinal study. *J Interpers Violence*, 21:42-57.
- Liu S, Wang Z, Lu S, Shi J (2018) Dyadic analysis of childhood emotional maltreatment and marital satisfaction during the transition to parenthood: the mediating effects of emotion regulation strategies and psychological distress. *J Agress Maltreat Trauma*, 28:1216-1231.
- McGloin MJ, Widom SC (2001) Resilience among abused and neglected children grown up. *Dev Psychopathol*, 13:1021-1038.
- Messman-Moore LT, Coates AA (2007) The impact of childhood psychological abuse on adult interpersonal conflict: the role of early maladaptive schemas and patterns of interpersonal behaviour. *J Emot Abuse*, 7:75-92.
- Nguyen PT, Karney RB, Bradbury NT (2017) Childhood abuse and later marital outcomes: do partner characteristics moderate the association? *J Fam Psychol*, 31:82-92.
- Nichols PM (2013) *Aile Terapisi-Kavramlar ve Yöntemler*. İstanbul, Kaknüs Yayınları.
- Paradis A, Boucher S (2010) Child maltreatment history and interpersonal problems in adult couple relationships. *J Agress Maltreat Trauma*, 19:138-158.
- Roediger E, Behary TW, Zarbock G (2016) *Demek ki Oluyormuş-Şema Terapi ile Eşler Arası Anlaşmazlıkları Anlamak ve Çözmek*. İstanbul, Psikonet.
- Rust J, Bennun I, Crowe M, Golombok S (1990) The GRIMS: A psychometric instrument for the assessment of marital discord. *J Fam Ther*, 12: 45-57.
- TUIK (2019) *Evlilik ve Boşanma İstatistikleri*. Ankara, Türkiye İstatistik Enstitüsü.
- Simeone-DiFrancesco C, Roediger E, Stevens AB (2017) *Çiftlerle Şema Terapi-Klinisyenin İlişkileri İyileştirme Rehberi*. İstanbul, Nobel Akademik.

- Soygüt G, Karaosmanoğlu A, Çakır Z (2009) Erken dönem uyumsuz şemaların değerlendirilmesi: Young Şema Ölçeği Kısa Form-3'ün psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. *Türk Psikiyatri Derg*, 20:75-84.
- Tezel KF, Kışlak TŞ, Boysan M (2015) Relationships between childhood traumatic experiences, early maladaptive schemas and interpersonal styles. *Noro Psikiyatri Ars*, 52:226-232.
- Walker CW, Holman BT, Busby MD (2009) Childhood sexual abuse, other childhood factors, and pathways to survivors' adult relationship quality. *J Fam Violence*, 24:397-406.
- Walker CW, Sheffield R, Larson HJ, Holman BT (2011) Contempt and defensiveness in couple relationships related to childhood sexual abuse histories for self and partner. *J Marital Fam Ther*, 37:37-50.
- Watson B, Halford WK (2010) Classes of childhood sexual abuse and women's adult couple relationships. *Violence Vict*, 25:518-535.
- Whisman AM (2006) Childhood trauma and marital outcomes in adulthood. *Personal relationships*. *Pers Relatsh*, 13:375-386.
- WHO (1999) Report of the Consultation on Child Abuse Prevention. Geneva, World Health Organization.
- WHO (2006) Preventing Child Maltreatment: A Guide To Taking Action and Generating Evidence. Geneva, World Health Organization.
- Wolynn M (2020) Seninle Başlamadı-Kalıtıl Aile Travmalarının Kim Olduğumuza Etkileri ve Sorunların Üstesinden Gelmenin Yolları. İstanbul: Sola Unitas.
- Yoosefi N, Etemadi O, Bahrami F, Fatehizade AM, Ahmadi AS (2010) An investigation on early maladaptive schema in marital relationship as predictors of divorce. *J Divorce Remarriage*, 51:269-292.
- Young EJ, Klosko SJ (2016) Hayatı Yeniden Keşfedin. İstanbul, Psikonet.
- Young EJ, Klosko SJ, Weishaar EM (2019) Şema Terapi. İstanbul, Litera Yayıncılık.

Yazarların Katkıları: Çalışmaya önemli bir bilimsel katkı sağlandığı ve makalenin hazırlanmasında veya gözden geçirilmesinde yardımcı olunduğu tüm yazar(lar) tarafından beyan edilmiştir.

Danışman Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Bu çalışma için finansal destek alındığı beyan edilmemiştir.

Authors Contributions: The author(s) have declared that they have made a significant scientific contribution to the study and have assisted in the preparation or revision of the manuscript

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared.

Financial Disclosure: No financial support was declared for this study.